

55-ojo tomo publikacijų jungtis – dėmesys sakytinės ir rašto kultūros sampynoms, pristatomoms plačiau nei iki šiol buvo įprasta. Temišškai ir metodologiškai įvairuojantys šio tomo straipsniai liudija ne tik folkloristų mokslinių interesų, bet ir pačios folkloristikos objekto šakojimąsi: iš laiko nuotolio revizuojamas ir perversinamas lietuvių folkloristikai svarbus XIX–XX a. archyvinis rankraštinis paveldas ir jame užčiuopiami individualumo, tradicijos, mokslinių tautosakos užrašinėtojo intencijų ženklai; pasitelkus antropologines prieigas į folkloristikos lauką įtraukiami nauji objektai – asmeniniai meno ir kultūros žmonių tekstai, egodokumentinis paveldas.

Tomas pradedamas Modestos Liugaitės–Černiauskienės solidžia anglakalbių baladžių tyrimų apžvalga. Pristatydama baladžių tyrimų retrospektyvą, autorė nuosekliai ir problemišškai referuoja pastarųjų šimtmečių įvairių kraštų žymiausių baladžių tyrėjų darbus, atskleidžia jų tarpusavio sąsajas, tokiu būdu parodydama bendrą baladžių žanro sklaidos vaizdą, kartu leisdamą permąstyti folkloristikos istoriją, taip pat sakytinės ir rašytinės kultūros santykį.

Aktualesius klausimus, tiriant sakytinės tradicijos prasitęsimą rašytine versija, kelia škotų folkloristas Thomas A. McKeanas, publikuojamame straipsnyje analizuojantis šiaurietinės Škotijos dainininko Willie Mathiesono (1879–1958) dainų tekstūrą, ypač daug dėmesio skirdamas didelės apimties jo dainų sąsiuviniams. Diachroninis daugiau nei šešis dešimtmečius užrašinėtos medžiagos diapazonas leidžia autoriui užčiuopti giluminius W. Mathiesono ryšius su tradicija.

Trijuose straipsniuose nauju rakursu pažvelgiama į, atrodytų, gerai žinomą rankraštinių lietuvių folkloristikos paveldą. Liucija Citavičiūtė dar vienu aspektu praturtina Liudviko Rėzos parengto ir išleisto lietuvių dainų rinkinio istoriją. Tikslindama ir papildydama ankstesnius tyrimus ir jų išvadas, ji išsamiau supažindina su Veimaro archyve saugomu Liudviko Rėzos 1820 m. Wolfgangui von Goethe'į Veimarą siųstu dainų rankraščiu. Vilmos Daugirdaitės straipsnis – kritinis suomių folkloristo Aukusčio Roberto Niemio XX a. pradžioje užrašytų dzūkų dainų archyvinio rankraščio tyrimas. Supažindinus su į lietuvių folkloristikos kontekstus įsiterpiančia A. R. Niemio mokslinės veiklos istorine refleksija, straipsnyje aprašoma autorės atlikta rinkinio tekstologinė analizė, apibendrinama išvada dėl dalies suomių folkloristo dzūkiškų dainų tekstų užrašymo nepatikimumo. Jurgita Ūsaitytė, tyrimo objektu pasirinkusi Lietuvių tautosakos rankraštyne sukauptus XIX a. antrosios pusės asmeninius tekstų rinkinius, gilinasi į europines tokio pobūdžio medžiagos radimosi, sklaidos ir kaitos tendencijas, aiškinasi šių asmeninėms reikmėms sudarytų lietuviškų rankraščių santykį su sakytine tradicija.

Vis labiau tolstant nuo tradicinio folkloristikos objekto – tautosakos klasikos, folkloristams pavyksta rasti netikėčiausių šaltinių, plečiančių folkloristikos ir folkloro lauką. Šįkart tai daro Giedrė Šmitienė ir Vita Ivanauskaitė-Šeibutienė. G. Šmitienės dėmesio centre – poetės Janinos Degutytės susirašinėjimas su jai artimomis, daugiau ar mažiau rašyti įgudusiomis moterimis. Konceptualizuodama ilgametį poetės epistolinio palikimo tyrimą, ji pristato laiškų tyrimo galimybes ir būdus, orientuojantis į paprastų laiškų skaitymo metodą. V. Ivanauskaitė-Šeibutienė kviečia kiek netikėtu aspektu pažvelgti į autoetnografiškus dailininko Stasio Eidrigevičiaus rašytinius ir sakytinius tekstus, kuriuos apibendrintai vadina namų naratyvu. Aptariant jame išryškėjančias tradicinio gyvenimo refleksijas, atkreipiamas dėmesys, kad S. Eidrigevičiaus pateikiamas nepagražintas ir neromantizuotas maždaug septintojo XX a. dešimtmečio vienos šeimos gyvenimo vaizdas gerokai išsiskiria iš bendro bemaž du šimtmečius kryptingai estetizuojamo lietuvių tradicinės kultūros paveikslo. Atsirėmus į šį pastebėjimą, straipsnyje suaktualinamas ir viešame folkloristikos diskurse iki šiol iš esmės nereflektuotas tradicinės lietuvių kultūros, o kartu ir folkloro, kanono kausimas, vertas tolesnių plėtočių bei diskusijų.

Rūtos Žarskienės straipsnyje pristatomi keletą metų autorės vykdyti lauko tyrimai, supažindinantys su iki šiol mokslineje literatūroje neaptarta Žemaičiuose gyvuojančia liaudiškojo pamaldumo tradicija per atlaides melstis su pučiamaisiais instrumentais prie artimųjų kapų. Ieškodama jos ištakų, autorė gręžiasi į Baroko epochos raštijos šaltinius, leidžiančius užčiuopti strėlinės maldos ir maldos su pučiamaisiais instrumentais sąsajas.

Tome spausdinamas išsamus Lenkijojeėjusiam Wisłos žurnale skelbtų su lietuvių tautosaka susijusių publikacijų bibliografinis aprašas (1888–1899), kurį parengė Agata Adamaitytė ir Kristina Rutkowska.

„Pro memoria“ skiltyje Gražina Kadžytė prisimena į amžinybę išėjusių kraštotyrininkę Martą Juškaitę, drauge su ekspedicijų bendražygiais sudariusią ir Lietuvių tautosakos rankraštynui įteikusių apie trisdešimt tautosakos rinkinių.

Spausdinamos recenzijos ir anotacijos atkreipia dėmesį į keletą tradicinės kultūros tyrimams reikšmingų leidinių. Gražina Kazlauskienė išžvalgo Lietuvių pasakojamosios tautosakos pirmąjį tomą, kuriuo pradedama fundamentinių lietuvių pasakojamojo folkloro šaltinių serija. Jūratė Šlekonytė supažindina su 2017 m. lietuviškai išleista amerikiečių psichoanalitiko ir psichologijos pedagogo Bruno Bettelheimo knyga Kodėl mums reikia stebuklo. Pasakų reikšmė ir svarba. Į Povilo Krikščiūno akiratį patenka Mikalojaus Koperniko universiteto (Torunė, Lenkija) mokslinės leidyklos leidinių serijos Paralelės: folkloras – literatūra – kultūra dešimtasias tomas, kuriame aptariami teoriniai ir taikomieji folkloro, kaip reiškinių ar kūrybos šaltinio, aspektai. Plačiajam skaitytojų ratui skirtą kraštotyros knygą – kraštotyrininko, žemaičių etnokultūros tyrinėtojo ir puoselėtojo Konstantino Bružo etnografinius, tautosakinius, istorinius užrašus – pristato Libertas Klimka.

Kronikoje apžvelgiami svarbesni su folkloristika, etnologija, tradicine kultūra susiję mokslo renginiai, informuojama apie Lietuvių tautosakos rankraštyne pradėtą kaupti Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio kolekciją.